

Europarådets landskapskonvention
**AKTIVITETER INOM LANDSKAPSBILDNING
FÖR LÅG- OCH MELLANSTADIET**
Pedagogiskt häfte

Europarådets Landskapskonvention

**AKTIVITETER INOM LANDSKAPSUTBILDNING
FÖR LÅG- OCH MELLANSTADIET**

Pedagogiskt häfte

Europarådet

Fransk utgåva:

*Activités d'éducation au paysage pour
l'école primaire – Livret pédagogique*
ISBN 978-92-871-8665-2

*De åsikter som uttrycks i detta verk är
författarnas ansvar och avspeglar inte
nödvändigtvis Europarådets officiella policy*

Alla rättigheter förbehålls.
Directorate of Communications
(F-67075 Strasbourg Cedex
eller publishing@coe.int).

Omslag och layout:
Avdelningen för dokument- och
publikationsframställning (SPDP),
Europarådet

Teckningar av aktiviteter 1-16, 18-24:
Rosalina Pena Vila Teckning av
aktivitet 17: G. Fernández Tatjer
Fotografier av aktiviteter: Maria del Tura
Bovet Pla, Jordi Ribas Vilàs, Rosalina
Pena Vila, Marta Travé Sánchez

Omslagsfoto:
Gian Paolo Bardazza, *Helianthus*
Council of Europe Publishing F-67075
Strasbourg Cedex <http://book.coe.int>

ISBN 978-92-871-9069-7

© Europarådet, 2021
tryckt vid Europarådet

Council of Europe Landscape Convention
European Spatial Planning and Landscape
Series, 2021, No. 121

Redaktionell chef: Maguelonne Déjeant-Pons
i samverkan med Susan Moller och Eva Nagy
www.coe.int/en/web/landscape

Innehåll

Förord	5
Inledning	7
I. Upplevelseaktiviteter	9
Aktivitet 1 – Se landskapet	10
Aktivitet 2 – Lyssna på landskapet	12
Aktivitet 3 – Röra vid landskapet	14
Aktivitet 4 – Lukta på landskapet	16
Aktivitet 5 – Smaka på landskapet	18
Aktivitet 6 – Känna landskapet	20
II. Identifieringsaktiviteter	23
Aktivitet 7 – Vad är det?	24
Aktivitet 8 – Är det vad det verkar vara?	26
Aktivitet 9 – Olika men lika	28
Aktivitet 10 – Ännu svårare	30
Aktivitet 11 – Nära eller långt bort	32
III. Analysaktiviteter	35
Aktivitet 12 – Vegetationens tillväxt	36
Aktivitet 13 – Tecken på djur	38
Aktivitet 14 – Mänskligt avtryck	40
Aktivitet 15 – Vad pågår här?	42
Aktivitet 16 – Vad formas först?	44
Aktivitet 17 – Landskaps magi	46
IV. Reflektionsaktiviteter	49
Aktivitet 18 – Planera området!	50
Aktivitet 19 – Vad tror du skulle hända om ...?	52
Aktivitet 20 – Du bestämmer	54
V. Rapportaktiviteter	57
Aktivitet 21 – Landskapsstigen	58
Aktivitet 22 – Vårt landskap	60
Aktivitet 23 – Mitt landskapsalbum	62
Aktivitet 24 – Sådant är mitt landskap	64
Avslutande ord	67

Förord

En människa utan ett landskap är ingenting.

José Ortega y Gasset

Europarådets landskapskonvention (ETS No. 176) gäller för statsparternas hela territorium, med natur-, landsbygds-, stads- och utkantsområden, inbegripet mark, inlandsvatten och havsområden, och berör landskap som kan betraktas som spektakulära såväl som alldagliga eller förfallna.

Alla parter åtar sig att "i lag erkänna landskap som en väsentlig del av människors omgivning, ett uttryck för mångfalden i deras gemensamma kultur- och naturarv och en grund för deras identitet" (Artikel 5.a i konventionen).

Konventionen anger att landskapet är ett viktigt allmänintresse inom områdena kultur, ekologi, miljö och samhälle, och utgör en resurs som främjar den ekonomiska aktiviteten, vars ändamålsenliga skydd, förvaltning och planering kan bidra till formandet av lokala kulturer och till att arbeten skapas. I konventionen betonas att landskapet överallt utgör en viktig del av människors livskvalitet och är ett nyckelelement för individuellt och samhällsligt välmående. Dess skydd, förvaltning och planering innebär "rättigheter och skyldigheter för alla" (Inledande presentation av konventionen).

Inom konventionen gäller (artikel 1):

- ▶ "landskap" innebär ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer;
- ▶ "landskapspolitik" innebär att berörda myndigheters utformning av generella principer, strategier och riktlinjer som gör det möjligt att vidta särskilda åtgärder i syfte att skydda, förvalta och planera landskap;
- ▶ "mål för landskapskvalitet" innebär berörda myndigheters formulering för ett särskilt landskap, av allmänhetens önskemål med avseende på landskapskaraktären i deras livsmiljö;
- ▶ "landskapskydd" innebär åtgärder för att bevara och upprätthålla ett landskaps viktiga eller utmärkande karaktärsdrag när det är berättigat på grund av dess natur- och kulturmiljövärde som en följd av dess naturliga utformning och/eller av mänsklig verksamhet;
- ▶ "landskapsförvaltning" innebär åtgärder för att säkerställa en regelbunden skötsel av ett landskap, så att förändringar som orsakas av sociala, ekonomiska och miljömässiga processer styrs och samordnas, med sikte på en hållbar utveckling;
- ▶ "landskapsplanering" innebär kraftfulla framtidsinriktade åtgärder för att förbättra, återställa eller skapa landskap.

Konventionen föreskriver att parterna åtar sig att öka medvetenheten inom civilsamhället, privata organisationer och offentliga myndigheter om landskapens värden, deras roll och förändringar i dem. De åtar sig därför att främja:

- ▶ utbildning för specialister i att bedöma och förvalta landskap;
- ▶ tvärvetenskapliga utbildningsprogram om policy, skydd, förvaltning och planering av landskap för yrkesverksamma inom privat och offentlig sektor samt för berörda organisationer;
- ▶ skol- och universitetskursur som inom berörda ämnesområden behandlar de värden som är knutna till landskap och frågor som uppstår angående deras skydd, förvaltning och planering.

Rekommendationen CM/Rec(2015)7 från Europarådets ministerkommitté till medlemsstaterna om pedagogiskt material för landskapsutbildning på låg- och mellanstadiet togs fram grundat på arbete utfört av Europarådets arbetsgrupp om landskap och utbildning, som presenterades vid Europarådets konferens om Europeiska landskapskonventionen (Strasbourg, 18-20 mars 2015), och sedan vid mötet i Europarådets styrkommitté för kultur, kulturarv och landskap (Strasbourg, 13 juni 2015). Arbetsgruppen bestod av nationella representanter ansvariga för att implementera Europeiska landskapskonventionen och en representant för Europarådets styrkommitté för policy och praxis inom utbildning. Arbetsdokumenten (CDCPP (2015) Add. 15) har tagits fram av Europarådets experter: Maria del Tura Bovet Pla, Jordi Ribas Vilàs och Rosalina Pena Vila, som är professorer och forskare från Geografiska och historiska fakulteten vid Universitat de Barcelona (Spanien), i samverkan med Annalisa Calcagno Maniglio, som är professor i landskapsarkitektur vid Università di Genova (Italien).

Stöd till arbetet har getts av Andorras ministerium för miljö, jordbruk och hållbar utveckling, Finlands miljöministerium, Frankrikes ministerium för hållbar utveckling och energi, Norges ministerium för lokalstyre och modernisering, Serbiens ministerium för miljöskydd och Schweiz statliga kontor för miljöfrågor.

I det pedagogiska häftet *Aktiviteter inom landskapsutbildning för låg- och mellanstadiet* presenteras en sammanfattning av det utförda arbetet. Det har framställts av Maguelonne Déjeant-Pons, chef för avdelningen landskap, miljö och riskhantering hos Europarådet, och Susan Moller, administrativ assistent vid Europarådet, med bidrag av Veronika Strilets, advokat vid Odessas universitet (Ukraina), Aurélie D. Majeldi, Bénédicte Blaudeau och Marie Boucher, experter inom statsvetenskap och internationella relationer (Frankrike).

Europarådet tackar Leif Gren för vänligheten att granska översättningen av denna publikation.

De aktiviteter som presenteras i häftet kan utföras inom ramarna för såväl formell som informell utbildning. Aktiviteterna kan få elever att intressera sig för landskapets olika dimensioner, för att sedan kunna bli dess aktörer och förkämpar.

Maguelonne Déjeant-Pons
Verkställande Sekreterare
för Europarådets landskapskonvention

Inledning

Syfte

Landskapsutbildning syftar till att väcka elevers nyfikenhet och intresse för landskap genom att få dem att:

- ▶ tänka på vad de menar med "landskap": är det där de bor eller en annan plats?
- ▶ betänka landskapets miljömässiga, samhälleliga, kulturella och ekonomiska dimensioner både i rum och tid;
- ▶ förstå att landskapets karaktär är resultatet av verkan och samverkan av naturliga och/eller mänskliga faktorer;
- ▶ betrakta landskapet som ett öppet system vilket utvecklas konstant;
- ▶ förstå utmaningarna i att skydda, förvalta och planera landskap;
- ▶ ta hänsyn till de särskilda värden som tillskrivs landskapet av berörda parter och den befolkning som påverkas;
- ▶ föreställa sig vad deras roll kan vara i förhållande till landskapet vad det gäller att uppnå hållbar och balanserad utveckling, som individer och samhällsmedlemmar.

Metod

Aktiviteterna berör flera ämnen och kan utföras på ett ämnesöverskridande sätt. De kan vara inriktade mot alla typer av landskap (naturliga, delvis naturliga, lantliga, urbana eller utkantsområden), både nära och avlägsna. De kan vara "vardagliga" landskap, landskap som anses spektakulära eller förfallna landskap.

Aktiviteter kan utföras inom eller utanför skolområdet. Elever blir särskilt motiverade vid utomhusaktiviteter. De kan också söka i mediearkiv och utföra undersökningar.

Aktiviteterna är avsedda att utföras individuellt eller i grupper. Deltagande av elevernas familjemedlemmar eller andra personer bidrar ofta till att berika diskussioner och stärka relationerna mellan generationer.

Aktiviteterna utförs i fem pedagogiska delar. Dessa är inriktade på: upplevelse av landskap, identifiering av landskap, analys av landskap, reflektion om landskap och rapportering om landskap.

Vissa aktiviteter har inspirerats av traditionella lekar. Lärare kan anpassa dem till det sammanhang de utförs i.

I. Upplevelseaktiviteter

Upplevelseaktiviteter för landskap syftar till att nå förståelse för landskapet genom sinnen, tankar och känslor.

Mål

- ▶ Att observera viktiga eller karakteristiska sidor av ett landskap, både naturliga och de som är resultat av mänsklig inblandning.
- ▶ Att begrunda frågor om landskapets funktion och balans.
- ▶ Att begrunda landskapet som en levande miljö, en källa till inspiration och kreativitet.

Tips

- ▶ Se till att det blir kontinuitet i de aktiviteter som utförs, på och utanför skolans område.
- ▶ Ge tillräckligt med tid för att fullfölja individuellt arbete innan ni fortsätter med grupparbete.

Aktivitet 1 – Se landskapet

Syfte

Att uppleva landskapet med synen.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott och hälsa, samhällskunskap.

Var

Utomhus helst, eller i klassrummet.

När

Hela dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt och i grupper.

Varaktighet

Från 20 till 60 minuter.

Utrustning

Utomhus: anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor. I klassrummet: ett urval av avbildningar av landskap (fotografier, teckningar, målningar).

Hur

Utomhus: eleverna följer en stig där de observerar landskapets former och färger. De urskiljer landskapets former (silhuetter av berg, städer, åkrars geometri, formen på landsbygdens tomter, åars slingrande lopp, vägar, trädgårdsgångar, kusters och sjöars konturer med mera). De ritar landskapet genom att återge de observerade formerna och färgtonerna.

I klassrummet: eleverna ser på avbildningar av landskap för att se om de med liknande former och färger verkligen är lika eller olika. De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Synen möjliggör att skilja mellan landskap med olika strukturer och dynamik genom att begrunda deras former och färger.

Ljusstyrkan varierar beroende på tiden på dagen och vädret.

Efter ett första estetiskt intryck av landskapet är det sedan möjligt att upptäcka dess många olika sidor.

Aktivitet 2 – Lyssna på landskapet

Mål

Att uppleva landskapet genom att lyssna.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus helst, eller i klassrummet.

1 När

Utomhus, under hela dagen (se till att ljud och buller kan höras). I klassrummet, under hela dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt och i grupper.

Varaktighet

Från 20 till 60 minuter.

Utrustning

Utomhus: anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor. I klassrummet: inspelningar av landskapets ljud och buller, och avbildningar av landskapet (foton, teckningar, målningar).

Hur

Utomhus: eleverna följer en stig (med lyssningspunkter) längs vilken ljud och buller kan höras (de varierar vanligtvis beroende på årstid och tid på dagen). Med slutna ögon räknar de tyst antalet olika ljud och buller de hör och memorerar dem. De spelar in dem i syfte att skapa ett "ljudlandskap". De ritar av landskapet för att kunna komma ihåg det.

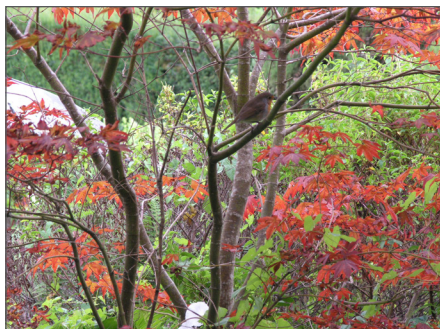
I klassrummet: eleverna lyssnar på inspelningar av ljud och buller från olika landskap. De gör anteckningar om vad de hör och ritar det landskap som ljuden eller bullren frammanar. De kontrollerar om det är vanligt eller inte att höra dem i vissa landskap, och deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Att lyssna ger information om landskapet. Buller kan vara lätt att höra, men det krävs noggrant lyssnande för att urskilja vissa ljud.

Ett ljudlandskap är en kombination av ljud och buller som definierar en miljö. Varje landskap har ett specifikt ljudlandskap.

Vanligtvis ger framträdande ljud och buller, som kommer från ett landskap, en indikation om dess karaktär.

Aktivitet 3 – Röra vid landskapet

Mål

Att uppleva landskapet genom beröring.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus och i klassrummet.

När

Under hela dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt och i grupper.

Varaktighet

Från 25 till 60 minuter.

Utrustning

Ogenomskinliga påsar (för att samla föremål i landskapet), halsduk för att binda för ögonen, kartong (med utskuret hål), materialprover (naturliga och resultat av mänsklig påverkan).

Hur

Utomhus: eleverna följer en stig där de samlar prover på naturliga material och föremål (löv, bark, mossa, lavar, småsten, sand, snäckor) och sådana som är ett resultat av mänsklig påverkan (kapsyl, papper, plastpåse).

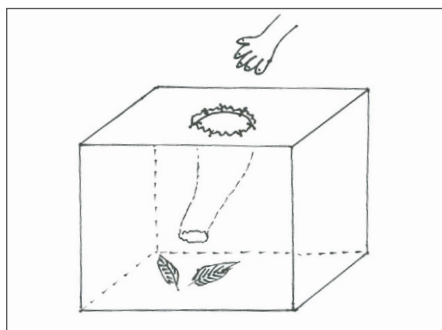
Åter i klassrummet: eleverna lägger proverna i kartongen. De turas om att med förbundna ögon sticka in sina händer för att känna på proverna. De försöker identifiera föremålen, föreställa sig var de kommer från (en tallkotte kan komma från en skog, mossa från fuktigt trä, grus från en gång, snäckskal från en strand) och förklara varför. De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Kontakten med naturens material, fasta ämnen (jord, sten), vätskor (vatten) eller gaser (luft) ger information om landskapet.

Struktur, form och temperatur på landskapets material formar landskapet.

Aktivitet 4 – Lukta på landskapet

Mål

Att uppleva landskapet med lukten.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus helst, eller i klassrummet.

När

Under hela dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Från 30 till 60 minuter.

Utrustning

Anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor.

Hur

Utomhus: eleverna följer en stig där de upptäcker lukter, både behagliga och obehagliga. De ritar upp den följda stigen i en anteckningsbok och markerar platser där de upptäcker lukter (angivna med olika färger). De beskriver dem och jämför dem sedan med andra lukter. De anger om någon av dem är ovanlig på en viss plats (föroreningar i en skog) och om det är svårt för dem att identifiera ursprunget (flyktiga organiska föreningar). De undersöker om lukter är starkare i hetta.

Om en lukt (behaglig eller obehaglig) är stark är källan till den enkel att identifiera (gödsel kan komma från en ladugård, kemikalier från en fabrik, unket vatten från en tank, lukten av mat från ett restaurangområde eller fisk från en fiskehamn, växtdoft, havsluften vid kusten).

I klassrummet: eleverna berättar om sin upplevelse och föreställer sig hur vissa obehagliga lukter skulle kunna avlägsnas, medan behagligare lukter skulle kunna förstärkas (väldoftande växter). De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Lukter påverkar upplevelsen av ett landskap, både positivt och negativt. Doftminnet spelar en viktig roll i livet och lukter förknippas ofta med landskap. Vackra landskap blir mindre lockande om obehagliga lukter upplevs i dem.

Aktivitet 5 – Smaka på landskapet

Mål

Att uppleva landskapet med smaken.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus helst, eller i klassrummet.

När

Under hela dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Från 20 till 60 minuter.

Utrustning

Avbildningar av landskapen (foton, teckningar, målningar), mat (rå, tillagad, färdigrätter), tallrikar, brickor, ögonbindlar, anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor.

Hur

Utomhus: eleverna följer en stig och kontrollerar om det är möjligt att finna ätbara vilda växter, blommor och frukter, eller odlade frukter och grönsaker.

Utomhus eller i klassrummet: eleverna associerar smaker med landskap (som kan ligga i närheten eller längre bort). Efter att de smakat på mat föreställer de sig från vilket landskap den kan komma (en grönsak kan komma från en trädgårdsodling, en fisk från havet, ett bär från bergstrakter, kött från en gård, frukt från en fruktodling, sädeskorn från en åker) och varför (typ av jord, klimat, odlingsmetoder). De kan upprepa övningen med ögonbindel. De ritar den bild de har av "smakade" landskap och de deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Smakuppfattning är personlig: ett slags mat kan vara njutbar för vissa men inte för andra.

Jordbruk som använder sig av traditionell eller modern kunskap som respekterar kvaliteten hos platser möjliggör att producera mat av god kvalitet samtidigt som landskapet bevaras på ett hållbart sätt.

Aktivitet 6 – Känna landskapet

Mål

Att uppleva landskapet genom tankar och känslor.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus helst, eller i klassrummet.

När

Under hela dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Från 20 till 45 minuter.

Utrustning

Utomhus: karta, anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor, lista med olika känslor. I klassrummet: avbildningar av landskap (foton, teckningar, målningar), lista med olika känslor.

Hur

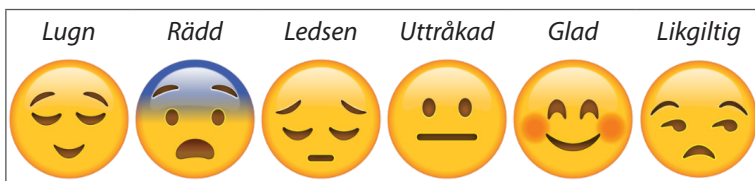
Utomhus: eleverna går genom ett landskap. De markerar sin väg och sina observationspunkter på en karta. De håller sig tysta och fokuserar på sina tankar och känslor. De gör anteckningar och visar sina känslor med symboler. De deltar i en allmän diskussion.

I klassrummet: eleverna väljer avbildningar av landskap. De beskriver dem och söker efter inspelningar, prover på material, naturliga och skapade genom mänsklig påverkan, dofter och mat som frammanar dessa landskap. De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Ett landskap kan visserligen framkalla olika tankar eller känslor hos olika personer, men ofta framkallar det ändå liknande tankar och känslor hos många av dem.

Dessutom kan upplevelsen av ett landskap variera beroende på om det betraktas i verkligheten eller virtuellt.

II. Identifieringsaktiviteter

Identifieringsaktiviteter för landskap syftar till att beskriva och klassificera landskapet med hänsyn tagen till dess framträdande och karakteristiska drag.

Mål

- ▶ Att ta hänsyn till skalan vid avbildning av ett landskaps olika beståndsdelar, bedöma deras proportioner och förstå hur de hänger samman.
- ▶ Att studera landskapets struktur för att förstå hur det fungerar.
- ▶ Att undersöka landskapets framträdande och karakteristiska drag.

Tips

- ▶ Identifiera områden som kan betraktas som all dagliga, spektakulära och förfallna.
- ▶ Observera landskapens diversitet på olika nivåer (lokalt, regionalt, nationellt, per världsdela, globalt).
- ▶ Jämför olika landskap för att identifiera deras likheter och skillnader.

Aktivitet 7 – Vad är det?

Mål

Att identifiera olika beståndsdelar som utgör inslag i landskapet, naturliga (icke-levande och levande) och skapade genom mänsklig påverkan.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus eller i klassrummet.

När

Utomhus, helst på morgonen. I klassrummet, under hela dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Från 20 till 30 minuter.

Utrustning

Avbildningar av landskap (foton, teckningar, målningar), kalkerpapper, anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor.

Hur

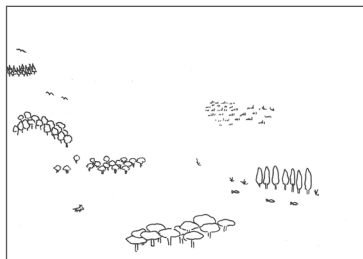
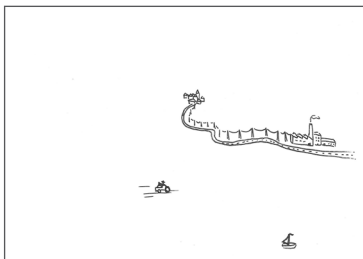
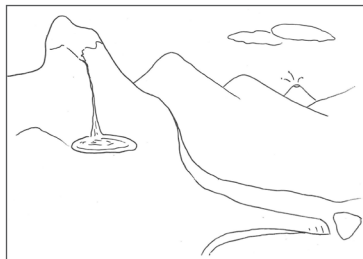
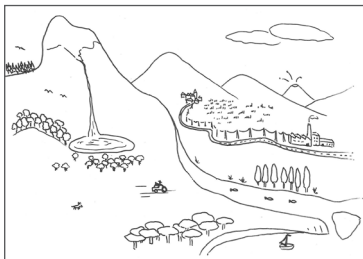
Utomhus: eleverna ritar av beståndsdelar i landskapet med bara tre färger: en för naturliga icke-levande inslag, en annan för naturliga levande inslag och en tredje för inslag som är resultat av mänsklig påverkan. De kan också använda symboler (fyrkant, cirkel eller triangel beroende på om de olika delarna är icke-levande, levande eller resultat av mänsklig påverkan). De fortsätter aktiviteten genom att räkna antalet beståndsdelar eller inslag per kategori de har ritat. De studerar den plats respektive inslag upptar i landskapet och deltar i en allmän diskussion.

I klassrummet: eleverna studerar en avbildning av ett landskap. De ritar av några av dess inslag (icke-levande, levande och resultat av mänsklig påverkan) på tre olika kalkerpapper. De lägger sedan de tre lagren över varandra för att avbilda landskapet som helhet, med alla dess inslag. De fortsätter aktiviteten genom att räkna antalet ritade inslag per kategori. De observerar den plats som respektive inslag upptar i landskapet och deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Ett landskaps struktur utgörs av naturliga beståndsdelar (icke-levande och levande), samt inslag som är ett resultat av mänsklig påverkan.

Beroende på vilken typ av inslag som överväger kan ett landskap betraktas som naturligt, delvis naturligt, lantligt, urbant eller utkantsbebyggelse.

Aktivitet 8 – Är det vad det verkar vara?

Mål

Att studera landskapets karaktär som ett resultat av mekanismer och samspel med naturliga eller mänskliga faktorer.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus eller i klassrummet.

1 När

Utomhus, helst på morgonen. I klassrummet, under hela dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Från 20 till 30 minuter.

Utrustning

Utomhus: anteckningsböcker, blyerts och färgpennor, karta över en stig (med markerade observationspunkter). I klassrummet: avbildningar av landskap (foton, teckningar, målningar), anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor.

Hur

Utomhus: eleverna följer en stig och studerar om landskapets karaktär beror på naturliga processer (vilda växters tillväxt, bäckar från en naturlig källa) eller mänskliga faktorer (åker med odlade växter, stadskvarter, utgrävd å). De undersöker de inbördes förhållandena mellan dessa faktorer (växter som täcker ett monument i sten, träd planterade längs en ås stränder, sand som lagts ut för att hindra erosion av en strand). De deltar i en allmän diskussion.

I klassrummet: eleverna utför samma aktivitet baserat på avbildningar av landskap. De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Landskapet är sammansatt i meningen att det är ett resultat av verkan från såväl naturliga som mänskliga faktorer.

Landskapet är dynamiskt i meningen att det är ett resultat av samspel mellan dessa faktorer.

Aktivitet 9 – Olika men lika

Mål

Att observera att landskap kan se olika ut men ändå vara lika i sättet som de fungerar.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus eller i klassrummet.

När

Utomhus, helst på morgonen. I klassrummet, under hela dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupper.

Varaktighet

Från 30 till 120 minuter.

Utrustning

Utomhus: anteckningsböcker, blyerts och färgpennor, karta över stigen de ska följa (med angivna observationspunkter). I klassrummet: avbildningar av landskap (foton, teckningar, målningar), anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor.

Hur

Utomhus eller i klassrummet: eleverna undersöker om landskap av samma typ har ett generellt jämförbart funktionssätt fastän de är geografiskt åtskilda (Stadslandskap: hus, myndighetsbyggnader, kontor, offentliga parker. Lantliga landskap: ängar, fält, enskilt belägna hus. Kustlandskap: sand, dyner, våtmarker. Bergslandskap: topografi, silhuett. Tropiska landskap: tät vegetation. Industrilandskap: hangarer, fabriker, gruvor. Ökenlandskap: sand, oaser). De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

I vardagslivet kan olika typer av landskap studeras och följas av tankar om deras viktigaste drag.

Landskap kan se olika ut men ändå fungera på samma sätt.

Aktivitet 10 – Ännu svårare

Mål

Att klassificera sammansatta landskap med blandade inslag utifrån deras naturliga formande och utifrån mänsklig påverkan.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus eller i klassrummet.

När

Utomhus, helst på morgonen. I klassrummet, under hela dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Från 30 till 120 minuter.

Utrustning

Utomhus: anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor, karta över den stig som ska följas (med angivna observationspunkter). I klassrummet: avbildningar av landskap (foton, teckningar, målningar), anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor.

Hur

Utomhus: eleverna följer en stig där de kan observera olika typer av sammansatta landskap, bestående av en kombination av inslag som kommer av naturliga processer och mänsklig påverkan. De observerar om vissa särdrag dominerar, identifierar de mest framträdande faktorerna, beskriver och klassificerar landskapet. De deltar i en allmän diskussion.

I klassrummet: eleverna utför samma aktivitet med utgångspunkt i avbildningar av komplexa landskap (i närområdet eller långt borta). De beskriver dem, identifierar de mest framträdande sidorna, klassificerar dem och deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

I allmänhet är det lätt att klassificera landskap vars naturliga och mänskliga viktiga eller karaktäristiska inslag uppvisar liten variation och som inte påverkas av starkt omvandlande faktorer (naturliga eller mänskliga).

Däremot är landskap med varierade naturliga och mänskliga inslag och som påverkas av starka omvandlande krafter (naturliga eller mänskliga) sammansatta och svåra att klassificera.

Landskap där de huvudsakliga dragen inte är särskilt varierade kan vara svåra att klassificera, beroende på hur de upplevs.

Aktivitet 11 – Nära eller långt bort

Mål

Att fundera över skalan vid klassificering av landskap.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

I klassrummet och utomhus.

När

Utomhus, helst på morgonen. I klassrummet, under hela dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Från 60 till 120 minuter.

Utrustning

Utomhus: tjockt papper, ritpapper, saxar, lim, stabila stöd (som eleverna använda då de ritar), anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor. I klassrummet: teckningarna som gjordes utomhus.

Hur

I klassrummet: eleverna klipper tjockt papper till observationsramar i olika storlekar och former (kvadratiska, rektangulära, triangulära, runda).

Utomhus: eleverna undersöker ett landskap genom att först göra en klassificering av det. Sedan håller de upp sina observationsramar på armlängds avstånd för att granska delar av det landskapet. De kontrollerar om deras ursprungliga klassificering fortfarande är korrekt eller om det är troligt att den varierar beroende på vald observationsriktning (exempelvis mot bostäder eller mot en skog nära bostäderna), eller beroende på ramens storlek eller form. Eleverna ritar det landskap de ser genom sina ramar, så att de avbildar ett inramat landskap.

I klassrummet: eleverna presenterar resultatet av sitt arbete och anger om vissa inslag i landskapet dominerar. De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Ett landskaps klassificering måste göras i förhållande till skalan, med hänsyn tagen till proportionerna mellan olika inslag i landskapet.

Samma landskap kan klassificeras på olika sätt beroende på den valda skalan och om det betraktas på kort håll eller på avstånd.

Samma skala bör användas under hela studien av ett landskap.

III. Analysaktiviteter

A nalisaktiviteter för landskap syftar till att väcka en anda av nyfikenhet och ett undersökande förhållningssätt till landskap.

Mål

- ▶ Att analysera hur naturliga och mänskliga faktorer verkar och samverkar i landskapet.
- ▶ Att undersöka landskapets geomorfologi och markanvändningsmönster (natur, lantligt, urbant och utkantsområden).
- ▶ Att studera naturliga icke-levande och levande inslag, samt inslag som är ett resultat av mänsklig påverkan (markeringar, spår och lämningar, byggnader, jordbruksväxter och marina växter) och deras samverkan.
- ▶ Att undersöka problem som är ett resultat av miljöförorening (vatten, jord, luft, klimat).

Tips

- ▶ Förklara effekterna av naturliga och mänskliga faktorer och deras samverkan på dynamiken och förändringen av ett landskap.
- ▶ Tänk på att landskap utvecklas och förändras över tid.
- ▶ Uppmuntra den noggrannhet som krävs för vetenskaplig forskning (metodisk insamling av bevis, tydliga anteckningar, exakta mätningar).
- ▶ Uppmuntra till grupparbete, med fördelning av uppgifterna.

Aktivitet 12 – Vegetationens tillväxt

Mål

Att utforska olika vegetationstyper för att förstå deras dynamik.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus och i klassrummet.

När

Utomhus, helst på morgonen. I klassrummet, under hela dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Från 40 till 80 minuter. Aktiviteten kan upprepar för olika landskapstyper.

Nödvändig utrustning

Snöre, måttband, diagrampapper, anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor.

Hur

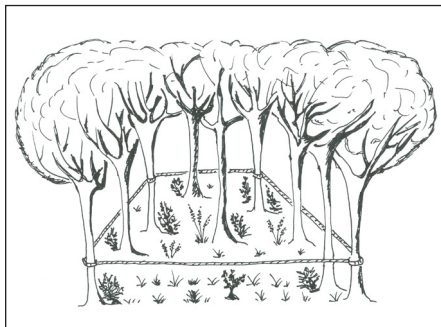
Utomhus: eleverna arbetar på en liten markyta på några kvadratmeter, som avgränsas med snöre. De räknar antalet växtarter de finner där, slår upp deras namn, söker efter växtskott, uppskattar vegetationens täthet och höjd, och mäter omfånget på trädstammar. De antecknar, markerar på diagrampapper var olika arter blivit påträffade och ritar av dem.

Utomhus eller i klassrummet: eleverna presenterar resultaten av sitt arbete genom att undersöka om vegetationen är riklig och varierad, och om den skiljer sig mellan olika marktyper. De undersöker vegetationens dynamik i landskapet och deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Växtsamhällen består av individer av olika arter, som samverkar både med individer av samma art och med individer av andra arter.

Vegetationen spelar en viktig roll i att skapa och skydda jordar och mylla, kolets kretslopp och produktionen av syre.

Aktivitet 13 – Tecken på djur

Mål

Att upptäcka närvaron av djurarter genom ledtrådar och spår.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus, sedan i klassrummet.

1 När

Utomhus, helst på morgonen. I klassrummet, under hela dagen.

Med vem

Utomhus, eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Från 40 till 60 minuter.

Utrustning

Utomhus: anteckningsböcker, blyerts och färgpennor, handskar, påsar och lådor (för att samla in prover) och etiketter (för att märka dem). I klassrummet: förstoringsglas, rulle med ritpapper.

Hur

Utomhus: eleverna går tyst i små grupper och lyssnar efter djur. De försöker se spår av att djur har rört sig i landskapet (fotspår) eller lämningar (fjädrar, päls, ömsade skinn, spillning). Eleverna skriver ner fyndplatserna, ritar av fynden och samlar in några prover.

I klassrummet: eleverna undersöker de insamlade proverna och försöker rita upp på en väggtafva den väg djuren rört sig för att finna skydd eller mat. De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

De är inte alltid så lätta att få syn på eller höra, men det finns djur i de flesta landskap, särskilt om det finns vatten att tillgå.

Kunskaper om djurarter möjliggör förståelse för att ett landskaps förfall har negativa effekter på arterna.

I landskapsstudier ska populationstätheten för de talrikaste arterna mätas och endemiska, dvs. inhemska, arter identifieras.

Aktivitet 14 – Mänskligt avtryck

Mål

Att identifiera den mänskliga påverkan på landskapet.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus, sedan i klassrummet.

1 När

Utomhus, helst på morgonen. I klassrummet, under hela dagen.

Med vem

Eleverna arbetar i små grupper och deltar sedan i en allmän diskussion.

Varaktighet

Från 40 till 80 minuter utomhus. 30 minuter för presentation av slutsatserna i klassrummet.

Utrustning

Anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor, påsar och handskar (för att samla in avfall).

Hur

Utomhus: eleverna går uppdelade i små grupper längs en stig och utforskar några få meter. De söker efter fotavtryck (efter män, kvinnor och barn) och fordonsspår (cyklar, barnvagnar, motorcyklar, bilar), samt efter skräp (kartong, papper, plastpåsar, flaskor, burkar, glasskärvor, tygbitar, cigarettfimpar). De antecknar antal, var de funnit dem och den påverkan sakerna har på landskapet. De ritar fotavtryck, fordonsspår eller avfall.

Åter i klassrummet presenterar eleverna resultaten av sin forskning. De bedömer hur mycket stigen används och vilken påverkan det kan ha på landskapet. De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Människor förändrar landskapet mycket mer än vad vilda djur- och växtarter gör. Sedan den industriella revolutionen är det få landskap som inte har formats av mänsklig närvaro.

Vissa aktiviteter skapar föroreningar och olägenheter som påverkar landskapet, inte bara ur ett skönhetsperspektiv, utan också vad det gäller dess fungerande.

Aktivitet 15 – Vad pågår här?

Mål

Att analysera verkan och samverkan av naturliga och mänskliga faktorer på landskapet.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

I klassrummet.

När

När som helst på dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Flera pass på 60 minuter.

Utrustning

Kort, blyerts- och färgpennor, sax.

Hur

Eleverna klipper ut 32 kort. De gör i ordning två serier med kort med teckningar eller kollage på.

Korten i den första serien (10 kort) kallas "Förändringsfaktor". På dem avbildas förändringsfaktorer för landskap som kan vara naturliga (vind, tidvatten, vulkanutbrott), mänskliga (anläggningsarbete, biltrafik) eller ha både naturlig och mänsklig bakgrund (erosion, klimatförändring).

Korten i den andra serien (22 kort) kallas "Landskap före och efter". På två kort avbildas samma landskap före och efter en förändring. Landskapets former, färger och silhuetter kan vara olika (till exempel: ett fält i träda och samma fält uppodlat, ett fält i ursprunglig form och samma fält med en motorväg rakt över, vinstockar på sommaren och vintern, en lövskog på sommaren och på vintern, en skog före och efter en brand, en naturlig strand och samma strand som blivit till en småbåtshamn, en liten by och samma by när den växt till en stad, en stad före och efter ett vulkanutbrott).

Korten blandas och delas ut. En elev spelar ut ett kort ur serien "Landskap före och efter". Den elev som har det andra kortet i paret spelar ut det. Alla elever kontrollerar

om de har ett "Förändringsfaktor"-kort på hand som kan förklara förändringen av det aktuella landskapet. Den som spelar ut ett sådant först och förklarar varför landskapet har förändrats vinner kortparet i serien "Landskap före och efter". Den elev som vann kastar "Förändringsfaktor"-kortet och drar ett nytt kort. Den elev som vinner flest kortpar i serien "Landskap före och efter" vinner spelet. När korten är slut blandar eleverna korten och delar ut dem igen.

Viktiga perspektiv

Landskap genomgår förändringar på grund av sin egen dynamik, samt på grund av naturliga och mänskliga faktorer som verkar och samverkar i det.

Trots att ett landskap förändras förblir det oftast ändå likartat under respektive årstid genom åren...

Om förändringen av ett landskap är av sådan natur att det inte kan förnya sig eller återställas, då kommer landskapet att förändras för gott.

Aktivitet 16 – Vad formas först?

Mål

Att undersöka hur naturliga icke-levande element förändrar landskapet.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus helst, vid ett grunt vattendrag. I skolan, på skolgården.

När

När som helst på dagen.

Med vem

Eleverna arbetar i grupper.

Varaktighet

Från 60 till 80 minuter.

Utrustning

Utomhus: metallstycke för att skrapa stenar, utspädd saltsyra (som bara läraren får använda). I skolan: handfat, jord, vattenkanna, stenar, metallstycke för att skrapa stenar, utspädd saltsyra (som bara läraren får använda)

Hur

Utomhus: vid ett vattendrag kastar eleverna tre saker i vattnet (till exempel ett löv, en barkbit och en kvist). Eleverna jämför hur fort föremålen rör sig och ser var de stannar (andra föremål som dragits med av vattendraget har troligen samlats på samma plats). De studerar vattnets kraft och dynamik (erosion, transport av sediment och frön, förändringar i hur mycket ett vattendrag kröker sig).

Eleverna fortsätter aktiviteten genom att samla ihop några stenar med olika form och mineralinnehåll. Eleverna kontrollerar dem, provar deras hårdhet (genom att skrapa på dem med ett metallstycke) och lyssnar sedan på hur de låter när de slår emot ett annat föremål. De undersöker om vissa stenar (sandsten, kalksten) nöts ner och om regn och vind har eroderat mjuka stenar. Läraren kan göra ett test genom att lägga en droppe utspädd saltsyra på en stenflisa för att kontrollera om den löses upp eller inte. Eleverna deltar i en allmän diskussion.

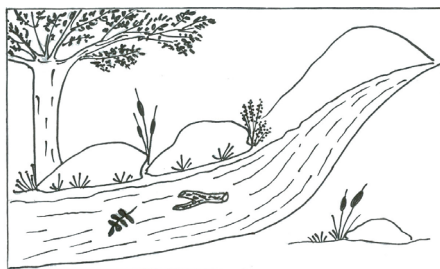
Om aktiviteten utförs i skolan försöker eleverna skapa ett vattenflöde på skolgården för att studera vattnets krafter och dess dynamik. De undersöker också stenars beskaffenhet och mineralinnehåll. De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Vatten och vind formar ett landskaps konturer.

Vatten utövar en ansevärd kraft. Ett litet vattendrag kan driva en kvarns vattenhjul.

Beroende på dess beskaffenhet, motståndskraft och genomtränglighet bildar sten olika typer av jordar.

Aktivitet 17 – Landskaps magi

Mål

Att undersöka hur landskap förändras över tid.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

Utomhus, sedan i klassrummet.

1 När

När som helst under året.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Från 30 till 60 minuter.

Utrustning

Gamla och nya dokument om ett stadsområde och dess omgivning (foton, grafik, målningar, dokumentärer, filmer, artiklar ur gamla tidningar eller andra skrifter), kalkerpapper, rulle med ritpapper, anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor.

Hur

Eleverna jämför ett välkänt landskap med en äldre avbildning av samma landskap. Om de finner att landskapet har förändrats analyseras de faktorer, både naturliga och mänskliga, som orsakat förändringen. De undersöker och jämför med arkivmaterial.

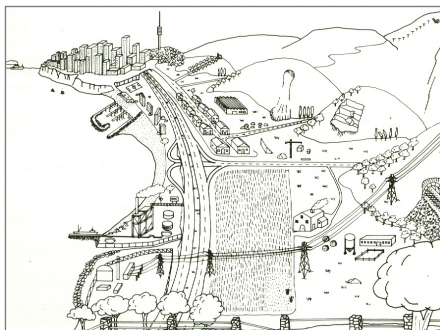
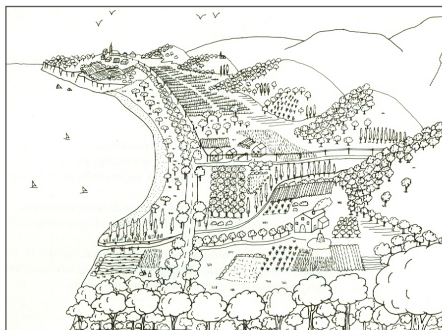
Eleverna avbildar ett landskap i två åtskilda tidsåldrar, och gör det från samma observationspunkt. De ritar upp (på ett kalkerpapper) landskapets konturer som de såg ut tidigare, och sedan (på ett annat kalkerpapper) landskapet som det ser ut efter förändringen. De jämför konturerna från de två arken för att se var de skiljer sig åt. De identifierar de huvudsakliga förändringarna (hus, vägar, torg, fält) och gör i ordning en väggtavla där de presenterar dem. De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Landskapet som system är inte statiskt utan dynamiskt.

Det förändras över tid, beroende på samverkande naturliga och mänskliga faktorer.

IV. Reflektionsaktiviteter

Reflektionsaktiviteter för landskap syftar till att utveckla förmågan att resonera om den dynamik och de krafter som förändrar landskapet, för att kunna bilda sig en egen uppfattning.

Mål

- ▶ Att identifiera de naturliga och mänskliga faktorer som ligger bakom landskapsförändring.
- ▶ Att finna traditionell och nutida kunskap för att skydda, förvalta och planera landskap.
- ▶ Att arrangera möten med berörda parter i området och i synnerhet med den befolkning som påverkas.
- ▶ Att värdera identifierade landskap, utifrån de värden som landskapen tillskrivits.

Tips

- ▶ Tillämpa inhämtad kunskap genom att utföra experiment med inspiration från verkliga situationer.
- ▶ Utveckla elevernas förmåga att formulera hypoteser, samt att lägga fram förslag som är både kreativa och realistiska.
- ▶ Säkerställa att eleverna är medvetna om att spel (i synnerhet videospel) är simuleringar av verkligheten, inte själva verkligheten. I den verkliga världen är det inte alltid möjligt att "utföra och ångra", som på en magisk skrivtavla eller en dator.

Aktivitet 18 – Planera området!

Mål

Att förstå komplexiteten i områdesplanering.

Ämne

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

I klassrummet eller på skolgården.

När

När som helst under dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Från 30 till 60 minuter.

Utrustning

Kort, sax, lim, modellera, kork, rulle med ritpapper, kartong (till en modell).

Hur

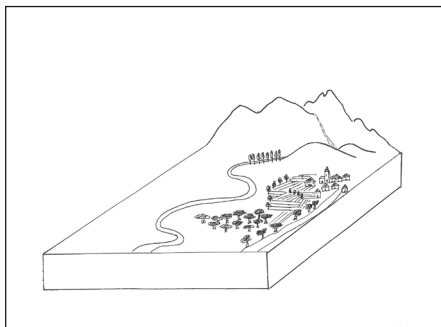
Eleverna tänker ut ett sätt att fördela mänskliga aktiviteter i ett område. På en väggstavla (eller i en modell) markerar de placeringen av nödvändig transport- och kommunikationsinfrastruktur, hem, torg, parker och trädgårdar, områden för odling, boskap och fiske, och platser för nödvändiga habitat för att bevara djur- och växtliv, samt mark- och vattenkorridorer.

De klipper ut figurer i tjockt papper som avbildar landskapets delar och inslag, både naturliga (åar, klippor, träd, växter, djur) och sådana som är resultat av mänsklig påverkan (skolor, hem, teatrar, museer, idrottsplatser, butiker, fabriker, sjukhus, stenbrott). De placerar ut och limmar fast figurerna på väggstavlan (eller i modellen). De anger namn på gator, torg, byggnader, träd och andra komponenter eller inslag, och deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Områdesplanering syftar på de metoder som används inom offentlig sektor för att påverka fördelningen av människor och aktiviteter i områden av olika storlek, samt placering av infrastruktur, rekreations- och naturområden.

Landskapsplanering innebär fasta och framsynta åtgärder för att förbättra, återställa eller skapa landskap.

Aktivitet 19 – Vad tror du skulle hända om ...?

Mål

Att förutse ett landskaps utveckling över tid.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

I klassrummet.

När

När som helst under dagen.

Med vem

Eleverna arbetar i små grupper.

Varaktighet

Från 30 till 60 minuter.

Utrustning

Tjockt papper och mjukt papper, avbildningar av landskap (foton, teckningar, målningar), blyerts- och färgpennor.

Hur

Varje elevgrupp reflekterar över ett landskap (till exempel deras eget bostadsområde, infarten till staden, ett lantligt område). De gör en snurra och avbildar på var och en av dess fält naturliga och mänskliga faktorer som kan förändra det aktuella landskapet (översvämning, erosion, anläggning av ett nytt bostadsområde, skapandet av en park, uppvärmning av atmosfären).

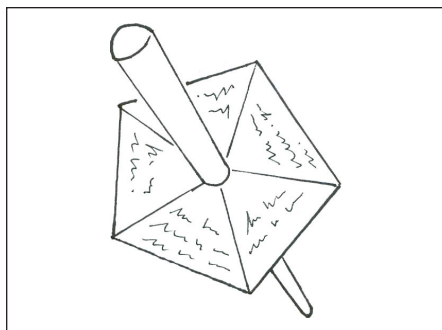
Eleverna snurrar snurrarna på en bänk och då den stannar undersöker de den landskapsförändrande faktorn på den sida som vilar mot bänken. De förklarar vilka följderna kan bli om förändringen sker. De tar fram utvecklingsscenarioer och formulerar förslag om att skydda, förvalta och planera landskapet. De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Landskapet förändras över tid, beroende på en samverkan av naturliga och/eller mänskliga faktorer.

Beslutsfattande om landskap måste baseras på en förståelse för de processer som ligger bakom landskapets utveckling.

Komplexa landskap kan förändras oåterkalleligt om de utsätts för stark påverkan.

Aktivitet 20 – Du bestämmer

Mål

Att fatta beslut om skydd, förvaltning och planering av landskap.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

I klassrummet.

När

När som helst under dagen.

Med vem

Eleverna arbetar i grupper.

Varaktighet

Från 30 till 60 minuter.

Utrustning

Information och data om landskapet, insamlade i fält, från boende, på bibliotek eller på internet (kartor, foton och flygfoton).

Hur

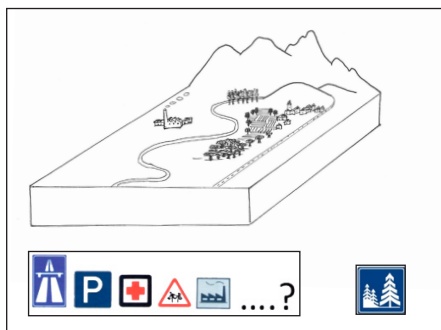
Eleverna granskar kontroversiella projekt, verkliga eller påhittade, som berör landskap (till exempel anläggning av en motorväg, ett järnvägsspår, en damm eller en stor parkeringsplats vid infarten till en by, gruvsdrift, uppförande av en stormarknad, rivning av byggnader, ändringar i en naturpark eller på en arkeologisk fyndplats). De spelar rollspel där de försvarar synpunkter (till exempel kan de överväga olika alternativ för placering av ett sjukhus: ett grönområde med hundra år gamla träd, en nedlagd fabrik i ett område med kulturskydd, en relativt lågavkastande åker i utkanten av en stad). Varje elev försvarar en synpunkt (en miljöaktivist kan motsätta sig att anlägga sjukhuset i ett grönområde, en person som främjar kulturarvet kan motsätta sig att fabriken rivs, en innehavare av ett småskaligt jordbruk kan vägra att lämna ifrån sig bördig mark). Eleverna granskar de tillgängliga alternativen och gör val. De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Motstridiga intressen gör att det ofta är svårt att fatta beslut om landskap.

Kvalitetsmål för landskap möjliggör för ansvariga offentliga myndigheter att ta hänsyn till allmänhetens synpunkter vad det gäller inslag i närområdets landskap.

V. Rapportaktiviteter

Rapportaktiviteter för landskap syftar till att lära sig att presentera resultaten av det utförda arbetet om landskap.

Mål

- ▶ Att rapportera om viktiga och karaktäristiska inslag i landskapet.
- ▶ Att kartlägga stigar som kan följas för att uppleva landskapet.
- ▶ Att presentera insamlad information och vittnesbörd om landskapet.
- ▶ Att hänvisa till konstnärliga verk (litteratur, bildkonst, musik, skådespel, film).

Tips

- ▶ Uppmuntra eleverna att dela resultaten av sin forskning.
- ▶ Använd olika framställningssätt (skrift, tal, grafik, lera, ljud, kroppen) för att avbilda och frammana landskapet.
- ▶ Lär eleverna att kommunicera och debattera (till att börja med utan ljud och bild, sedan med).
- ▶ Engagera eleverna i landskapsevenemang och uppmuntra utbyte av erfarenheter.

Aktivitet 21 – Landskapsstigen

Mål

Att presentera karaktäristiska egenskaper i ett landskap.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

I klassrummet och utomhus.

När

När som helst under dagen.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt och i små grupper.

Varaktighet

Från 30 till 60 minuter, i två pass.

Utrustning

Karta och avbildningar av landskap (foton, teckningar, målningar), kalkerpapper, blyerts- och färgpennor.

Hur

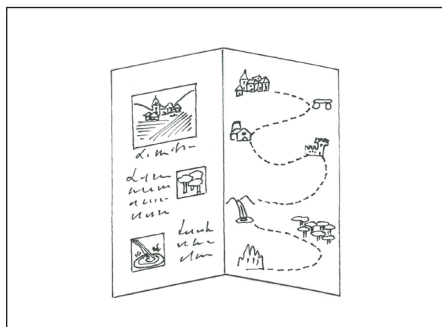
I klassrummet: eleverna skapar en landskapsstig. De ritar upp sträckningen på en karta, markerar platser att stanna till vid och den tid det tar att gå den. De förbereder presentationer om landskapet som kan ges vid de olika stoppen. De presenterar resultaten av sitt arbete för sina familjer och en större publik.

Utomhus: eleverna guidar en lite grupp personer (sina familjer eller andra personer) längs stigen och ger förberedda presentationer vid varje stopp.

Viktiga perspektiv

Landskap utgör ett utrymme som är avgörande för välmående och hälsa, både fysisk (promenader, fritid, sport) och mental (funderingar, inspiration).

Genom att följa en befintlig stig kan vandraren uppleva ett landskap utan att skada det.

Aktivitet 22 – Vårt landskap

Mål

Att rapportera om hur ett landskap upplevs.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

I klassrummet och utomhus.

När

När som helst under dagen.

Med vem

Eleverna arbetar i små grupper.

Varaktighet

Flera pass på 30 till 60 minuter.

Utrustning

Utomhus: utrustning för ljudinspelning, papper, blyerts- och färgpennor, anteckningsböcker, karta. I klassrummet: rulle med ritpapper, blyerts- och färgpennor.

Hur

I klassrummet: eleverna förbereder en enkätundersökning med frågor om ett landskap de känner väl till.

Exempel på frågor:

- ▶ Vilka delar av området och vilka inslag i landskapet föredrar du (eller tycker minst om)? Varför?
- ▶ Vilka är de viktigaste eller mest karakteristiska inslagen i landskapet (och de minst viktiga eller karakteristiska)? Varför?
- ▶ Känner du till områdets historia?
- ▶ Skulle du vilja återuppliva eller återställa vissa inslag i landskapet?
- ▶ Känner du till något konstnärligt verk som knyter an till det (litteratur, målning, musikstycke, film)?
- ▶ Känner du till några traditioner eller sedvanor som hör samman med landskapet (matlagning, dans, festival, lek)?

- ▶ Känner du till några kunskaper (byggande av hus eller stenmurar, odlingsmetoder, plantering och skötsel av träd) eller hantverk (keramik, broderi) som har anknytning till det?
- ▶ Vilka traditionella kunskaper (husbyggnad, stenmurar, odlingsmetoder, plantering och skötsel av träd) eller hantverk (keramik, broderi) har, enligt din åsikt, anknytning till landskapet? Vilka nutida kunskaper kan du också nämna?

Utomhus: eleverna ställer frågorna till sina familjer eller andra personer.

I klassrummet: eleverna analyserar svaren och kontrollerar om undersökningens resultat har fått dem att ändra sitt sätt att uppleva landskapet. De deltar i en allmän diskussion.

Viktiga perspektiv

Landskap påverkar människors och samhällens sätt att tänka , leva och verka.

Landskap bär spår av människors och samhällens anpassning till sin miljö.

Aktivitet 23 – Mitt landskapsalbum

Mål

Att presentera, utbyta och jämföra information om landskap.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, samhällskunskap.

Var

I klassrummet.

När

När som helst under dagen, under flera pass.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Aktiviteten kan pågå under en termin eller hela året.

Utrustning

Avbildningar av landskap (foton, teckningar, målningar), anteckningsböcker, blyerts- och färgpennor, lim.

Hur

Varje elev gör i ordning ett album genom att fritt välja ett sätt att presentera och illustrera det. Eleverna presenterar sina egna upptäckter, intryck och reflektioner om landskapet, och lägger fram förslag för hur det ska skyddas, förvaltas och planeras. De presenterar resultatet av sitt arbete för sina familjer eller en större publik.

Eleverna gör en tidning om landskapet eller en presentation i ljud och bild, avsedd att dela resultatet av deras aktiviteter med elever från andra skolor, i närheten eller längre bort.

Viktiga perspektiv

Kunskap om ett landskap berör många studieämnen.

Att dela kunskap är berikande och främjar öppenhet för nya idéer.

Aktivitet 24 – Sådant är mitt landskap

Mål

Att uppmuntra presentation och kommunikation av information om landskap.

Ämnen

Vetenskap och teknik, historia, geografi, språk, matematik, konst, idrott, samhällskunskap.

Var

I klassrummet.

När

När som helst under dagen. "Landskapsdagen" kan hållas 20 oktober, datumet för Europarådets internationella Landscape Day.

Med vem

Eleverna arbetar individuellt eller i grupp.

Varaktighet

Flera pass med olika tidslängd.

Utrustning

Avbildningar av landskap (foton, teckningar, målningar), utrustning för att teckna eller göra grafiska presentationer, musikinstrument, kartor.

Hur

Eleverna arrangerar en "landskapsdag". Till den bjuder de in lärare, sina familjer och om möjligt en större publik. De gör i ordning en utställning (väggtaflor, modeller, landskapsalbum), samt en presentation (skådespel, sketcher, rollspel, poesi eller uppläsning av vittnesbörd, ljud- och bildinspelningar).

De kontrollerar att de känner till sin skolas historia och geografiska plats. De ställer i ordning skolans entré, sina klassrum och skolgården så att de känns välkomnande.

Viktiga perspektiv

Intresse för landskap bidrar till att främja dess skydd, förvaltning och planering.

Presentation och kommunikation av information om landskapet främjar medvetande om dess värde och roll.

Avslutande ord

Naturlandskapet är levande och besitter en extraordinär mångfald och skönhet. Människan har format det under århundraden och då gett upphov till en än större mångfald. Emellertid är det nödvändigt att betänka de följder en alltför snabb och omfattande omvandling kan få på sikt.

Utvecklingen av teknik inom jordbruk, skogsbruk, industrin och mineralhantering samt inom regional planering, stadsplanering, transporter, infrastruktur, turism och fritid, samt på en mer övergripande nivå, förändringar i världsekonomin, innebär i många fall att takten för landskapens förändring ökar.

Olika kulturer kan ha sina alldeles egna uppfattningar om landskapet, men alla sådana är förbundna med tankar om livskvalitet och kvalitet på levnadsmiljön. Därför är det nödvändigt att vi fortsätter att bry oss om landskapet.

Sales agents for publications of the Council of Europe Återförsäljare för Europarådets publikationer

BELGIUM / BELGIEN

La Librairie Européenne -
The European Bookshop
Rue de l'Orme, 1
BE-1040 BRUXELLES
Tel.: + 32 (0)2 231 04 35
Fax: + 32 (0)2 735 08 60
E-mail: info@libeurop.eu
<http://www.libeurop.be>

Jean De Lannoy/DL Services
c/o Michot Warehouses
Bergense steenweg 77
Chaussée de Mons
BE-1600 SINT PIETERS LEEUW
Fax: + 32 (0)2 706 52 27
E-mail: jean.de.lannoy@dl-servi.com
<http://www.jean-de-lannoy.be>

CANADA / KANADA

Renouf Publishing Co. Ltd.
22-1010 Polytek Street
CDN-OTTAWA, ONT K1J 9J1
Tel.: + 1 613 745 2665
Fax: + 1 613 745 7660
Toll-Free Tel.: (866) 767-6766
E-mail: order.dept@renoufbooks.com
<http://www.renoufbooks.com>

CROATIA / KROATIEN

Robert's Plus d.o.o.
Marasovičeva 67
HR-21000 SPLIT
Tel.: + 385 21 315 800, 801, 802, 803
Fax: + 385 21 315 804
E-mail: robertsplus@robertsplus.hr

CZECH REPUBLIC/ TJECKIEN

Suweco CZ, s.r.o.
Klecakova 347
CZ-180 21 PRAHA 9
Tel.: + 420 2 424 59 204
Fax: + 420 2 848 21 646
E-mail: import@suweco.cz
<http://www.suweco.cz>

DENMARK / DANMARK

GAD
Vimmelskæft 32
DK-1161 KØBENHAVN K
Tel.: + 45 77 66 60 00
Fax: + 45 77 66 60 01
E-mail: reception@gad.dk
<http://www.gad.dk>

FINLAND / FINLAND

Akateeminen Kirjakauppa
PO Box 128
Keskuskatu 1
FI-00100 HELSINKI
Tel.: + 358 (0)9 121 4430
Fax: + 358 (0)9 121 4242
E-mail: akatilaus@akateeminen.com
<http://www.akateeminen.com>

FRANCE / FRANKRIKE

Please contact directly /
Merci de contacter directement
Council of Europe Publishing
Éditions du Conseil de l'Europe
F-67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81
Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10
E-mail: publishing@coe.int
<http://book.coe.int>

Librairie Kléber
1, rue des Francs-Bourgeois
F-67000 STRASBOURG
Tel.: + 33 (0)3 88 15 78 88
Fax: + 33 (0)3 88 15 78 80
E-mail: librairie-kleber@coe.int
<http://www.librairie-kleber.com>

NORWAY / NORGE

Akademika
Postboks 84 Blindern
NO-0314 OSLO
Tel.: + 47 2 218 8100
Fax: + 47 2 218 8103
E-mail: support@akademika.no
<http://www.akademika.no>

POLAND / POLEN

Ars Polona JSC
25 Obrońcow Street
PL-03-933 WARSZAWA
Tel.: + 48 (0)22 509 86 00
Fax: + 48 (0)22 509 86 10
E-mail: arspolona@arspolona.com.pl
<http://www.arspolona.com.pl>

PORTUGAL / PORTUGAL

Marka Lda
Rua dos Correiros 61-3
PT-1100-162 LISBOA
Tel: 351 21 3224040
Fax: 351 21 3224044
E mail: apoio.clientes@marka.pt
www.marka.pt

RUSSIAN FEDERATION/ RYSSLAND

Ves Mir
17b, Butlerova ul. - Office 338
RU-117342 MOSCOW
Tel.: + 7 495 739 0971
Fax: + 7 495 739 0971
E-mail: orders@vesmirbooks.ru
<http://www.vesmirbooks.ru>

SWITZERLAND / SCHWEIZ

Planetis Sàrl
16, chemin des Pins
CH-1273 ARZIER
Tel.: + 41 22 366 51 77
Fax: + 41 22 366 51 78
E-mail: info@planetis.ch

TAIWAN / TAIWAN

Tycoon Information Inc.
5th Floor, No. 500, Chang-Chun Road
Taipei, Taiwan
Tel.: 886-2-8712 8886
Fax: 886-2-8712 4747, 8712 4777
E-mail: info@tycoon-info.com.tw
orders@tycoon-info.com.tw

UNITED KINGDOM / STORBRIANNIEN

The Stationery Office Ltd
PO Box 29
GB-NORWICH NR3 1GN
Tel.: + 44 (0)870 600 5522
Fax: + 44 (0)870 600 5533
E-mail: book.enquiries@tso.co.uk
<http://www.tsoshop.co.uk>

UNITED STATES and CANADA/ USA och KANADA

Manhattan Publishing Co
670 White Plains Road
USA-10583 SCARSDALE, NY
Tel: + 1 914 472 4650
Fax: + 1 914 472 4316
E-mail: coe@manhattanpublishing.com
<http://www.manhattanpublishing.com>

Council of Europe Publishing/Éditions du Conseil de l'Europe
F-67075 STRASBOURG Cedex

Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81 – Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10 – E-mail: publishing@coe.int – Website: <http://book.coe.int>

Europarådets landskapskonvention föreskriver att dess parter åtar sig att främja skolkurser som tar upp, inom berörda studieämnen, de värden som hör till landskapet och de frågor som berör dess skydd, förvaltning och planering.

Detta pedagogiska häfte, *Aktiviteter inom landskapsutbildning för låg- och mellanstadieskolor*, syftar till att väcka elevernas nyfikenhet och intresse för landskapet genom att uppmana dem att tänka på vad de menar med "landskap" och fundera över det med dess miljömässiga, sociala, kulturella och ekonomiska dimensioner, både i rum och tid.

Aktiviteterna kan få eleverna att föreställa sig vad deras roller kan vara, som individer och medlemmar av samhället, för att kunna engagera sig aktivt för landskapet.

Dessa aktiviteter kan utföras inom ramen för formell och informell utbildning.

Europarådet är kontinentens ledande människorättsorganisation. Den består av 47 medlemsstater, däribland alla EU-medlemmar. Alla Europarådets medlemsstater har skrivit under Europakonventionen om mänskliga rättigheter, ett fördrag som är utformat för att skydda mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen. Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna tillser konventionens tillämpning i medlemsstaterna.

www.coe.int

<http://book.coe.int>
ISBN 978-92-871-9069-7
8,50€/17\$US

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE